

3 Yr. Degree/4 Yr. Honours 4th Semester Examination, 2025 (CCFUP)

Subject : Sanskrit

Course: SANS4013 (MAJOR)

Time: 3 Hours

Full Marks: 60

*The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केषांचिद् दशानां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्।। 2×10=20
- (a) मनुसंहितायाः सप्तमाध्याये के विषयाः आलोचिताः?
- (b) क्षत्रियस्य किं कर्तव्यम्?
- (c) 'षाड्गूण्य' शब्दस्य कोऽर्थः?
- (d) उपायचतुष्टयविषये टीका प्रदेया।
- (e) 'गृहेत् कुर्म इवाङ्गानि'—निर्देशस्यास्य किं तात्पर्यम्?
- (f) 'तौर्यत्रिकम्' इति शब्दस्य कोऽर्थः?
- (g) राज्ञः कानि कर्तव्यानि मौलिकानि?
- (h) 'बकवच्चिन्तयेदर्थान्'—तात्पर्यं किम्?
- (i) अर्थशास्त्रे अर्थशब्दस्य कोऽर्थः?
- (j) अर्थशास्त्रानुसारं तुष्यतुष्टयोः लक्षणं प्रतिपाद्यताम्।
- (k) कदा कौटिल्यस्य आविर्भावः समजनि? सः केन राजवंशेन सह युक्त आसीत्?
- (l) स्नातकाः कति विधाः के च ते?
- (m) उपाकर्म कदा कुर्यात्?
- (n) याज्ञवल्क्येन कियन्तो धर्मशास्त्रकाराः उल्लिखिताः? तेषु प्रथमतया कस्य नाम गृहीतम्?
- (o) वसिष्ठधर्मसूत्रे कियन्तः अध्यायाः सन्ति? तत्र ब्राह्मणस्यलक्षणं किम् उक्तम्?

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केषांचित् चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम् । तेषु प्रश्नद्वयस्योत्तरं संस्कृतभाषया करणीयम् । (5×4=20)

(a) प्रथमद्वौल्लोखपुर्वकं व्याख्यायताम् ।

इसमें ऊँद्वौल्लोख पुर्वकं व्याख्या करो।

बालौर्ऽपि नावमन्तप्यो मन्थ्य इति धूमिषः ।

महती देवता हयषा नररूपेण तिष्ठति ॥

(b) सप्रथमं व्याख्या कार्या ।

न संज्ञयं प्रपद्येत नाकस्मादप्रियं वदेत्

नाहितं नानृतं चैव न र्त्नैः स्यान्नवाधुंधी

(c) दूतप्रणिधिः कस्मिन् अधिकरणे कस्मिन् अध्याये नोपलभ्यते? अधिकरणस्य नाम किम्? 'दूतप्रणिधिः' शब्दः व्याख्यायताम् ।

'दूतप्रणिधिः' अर्थशास्त्रे कौन अधिकरणे ० कौन अध्याये आछे? अधिकरणटि नऱम की? 'दूतप्रणिधिः' शब्दटि व्याख्या करो।

(d) पाठघोशमनुसृत्य दण्डस्य स्वरूपं लिख्यताम् ।

पाठघोशेर अनुसरणे ढण्डेर स्वरूपं सम्पर्के आलोचना करो।

(e) याज्ञवल्क्यानुसारेण उत्सर्जन विधिः आलोच्यताम् ।

याज्ञवल्क्यानुसारे उत्सर्जन विधि विषये आलोचना करो।

3. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु प्रत्येकात् विभागात् प्रश्नमेकं स्वीकृत्य प्रश्नद्वयस्य उत्तरं प्रदेयम् ।

10×2=20

निम्नलिखित प्रश्नগুলির মধ্যে প্রত্যেক বিভাগ থেকে একটি করে মোট দুটি প্রশ্নের উত্তর দাও।

'क' विभागः

(a) व्यसनशब्दस्य कोऽर्थः? व्यसन कतिविधः? कामजव्यसनं वर्णयतु ।

व्यसन शब्देर अर्थ की? व्यसन कत प्रकार? कामजव्यसनेर वर्णना करो।

(b) का भवति अमात्यसम्पत्? अमात्यसम्पदानुसारं कौटिल्येन दूतस्य ये खलु विभागाः स्वीकृताः सलक्षणं तेषामालोचनं क्रियताम् ।

'अमात्यसम्पत्' की? 'अमात्यसम्पत्' अनुसारे कौटिला दूतेर ये विभाग स्वीकार करेछेन सलक्षण तादेर आलोचना करो।

'ख' विभागः

(c) याज्ञवल्क्यसंहितायाः वैशिष्ट्यं सामाजिकगुरुत्वञ्च विवृणुत ।

याज्ञवल्क्य संहितार वैशिष्ट्य ० सामाजिक गुरुत्व वर्णना करो।

(d) याज्ञवल्क्यसंहितामनुसृत्य वेदाध्ययनस्य विहितकालः निषिद्धकालश्च आलोच्यताम् ।

याज्ञवल्क्यसंहिता अनुसारे वेद अध्यायनेर समयकाल ० निषिद्ध समय सम्पर्के आलोचना करो।